

Företagens kompetensbehov

2007

För frågor angående denna publikation kontakta:

Richard Palmer

Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB)

Tel. 25 489

e-post: Richard.Palmer@asub.ax

Innehåll

1. Sammanfattning	5
2. Förändringar i arbetskraftbehovet inom näringslivet på tre års sikt.....	7
2.1 Inledning	7
2.2 De förväntade förändringarna i arbetskraftbehovet	8
2.3 Vilken kompetens efterfrågas och vilken blir svår att få tag på?.....	12
2.4 Andelen högskoleutbildade.....	14
2.5 Fortbildningen.....	16
Bilaga 1: Klassificeringar.....	18
Yrkesklassificering: Aggregering av huvudgrupperna i <i>Yrkesklassificeringen 2001</i>	18
Branschindelning	18
Bilaga 2: ÅSUB:s konjunkturenkät	19

Figur- och tabellförteckning

Figur 2. Förväntade förändringar i antalet anställda på tre års sikt, efter bransch (procent i förhållande till nuvarande personalstyrka)	7
Tabell 1. Förväntade förändringar i arbetskraftens storlek på tre års sikt våren 2006 och våren 2007, efter bransch (antal personer och procentuell förändring)	8
Tabell 2. Förväntade nyanställningar; antal personer och procentuell förändring, under den närmaste treårsperioden våren 2006 och våren 2007, efter bransch	10
Tabell 3. Förväntade avgångar och nyanställningar under de närmaste tre åren	12
Tabell 4. Förväntat antal nyanställda under de kommande tre åren efter yrkesområde, år 2006 och 2007	13
Tabell 5. Andel högskoleutbildade efter bransch (procent av alla anställda). Företagens uppskattningar våren 2006 och 2007	14
Tabell 6 Förväntade förändringar i andelen högskoleutbildade om tre år i förhållande till idag, efter bransch (procent)	15
Tabell 7. Andelen som fortbildar sig varje år, efter bransch 2006 och 2007 (procent). Företagens uppskattningar	16

1. Sammanfattning

Denna publikation – 'Företagens kompetensbehov' – bygger på de svar ett urval åländska företag från olika branscher och storleksklasser lämnat på ÅSUB:s konjunkturenkät. På vår fråga om vad dessa företag trodde om antalet anställda i ett treårsperspektiv, var den allmänna bedömningen inom primärnäringarna en minskad arbetsstyrka. Inom livsmedelsindustrin förväntades endast några få arbetstillfällen komma till under de närmaste åren, medan den övriga industrin liksom fallet var för ett år sedan förväntar sig en tillväxt av personalstyrkan. Byggbranschen förväntar sig tre goda år framöver beträffande möjligheterna att anställa personal. Handeln förväntar sig denna vår liksom för ett år sedan en svag tillväxt av personalstyrkan på tre års sikt. Hotell- och restaurangbranschen tror sammantaget på en minskning av personalstyrkan.

Inom transport- och kommunikation, där sjöfarten ingår, har förväntningarna om en negativ nettotillväxt våren 2006 förbytts i en viss optimism. Man förväntar sig en liten positiv nettotillväxt på 2 procent av personalstyrkan under de kommande tre åren. Inom finanssektorn bedömer man att man kommer att se relativt stora avgångar, som behöver kompenseras med nyanställningar. Branschen 'övrig service' tror på en expansion i termer av dess sammantagna personalstyrka på 18 procent och framstår därmed som den mest optimistiska av alla branscher.

För det åländska privata näringslivet som helhet kan vi förvänta oss en tillväxt av arbetsstyrkan om cirka 2,3 procent per år, vilket skulle betyda ett nettotillskott av arbetstillfällen på knappt 150 per år; en marginellt svagare tillväxt än den som förväntades än för ett år sedan.

Den starkaste efterfrågan på arbetskraft under de kommande tre åren förväntas i absoluta termer komma inom branschen 'transport och kommunikation'. 44 procent av nyanställningarna inom det privata näringslivet förväntas komma inom denna sektor. Det förväntade rekryteringsbehovet inom 'övrig service' är stort; 19 procent av dagens arbetsstyrka, motsvarande 214 personer. Branschen 'övrig industri' bedöms, till skillnad från livsmedelsindustrin, komma att ha ett stort behov av att rekrytera personal de närmaste tre åren. Ett visst behov kommer tydligen också att finnas inom handeln även om det här i första hand handlar om att ersätta pensions- och andra avgångar.

De åländska rederierna kommer under den närmaste treårsperioden att behöva anställa nautiskt befäl, i synnerhet maskinbefäl, men också däcksmanskap. Man tror själva att utbudet av arbetskraft med befälskompetens kommer att vara dåligt. Elektriker och

el ingenjörer förväntas också vara en eftersökt yrkeskategori. Inom IT- och finansbranscherna kommer man att som det ser ut i nuläget söka en hel del personal med kompetens för utveckling, projektledning och programmering. Många av de stora företagen inom den åländska IT-branschen tror att det kan bli relativt svårt att få tag på exempelvis systemutvecklare och programmerare. Också inom bank- och försäkring väntar man vissa svårigheter med att rekrytera den IT-kompetens man kommer att behöva.

Inom det privata åländska näringslivet förväntar man att man kommer att behöva anställa drygt 100 experter, specialister och chefer per år under den närmaste treårsperioden. Till detta yrkesområde hör exempelvis de mer avancerade uppgifterna inom IT.

Efterfrågan på personal inom yrkesområdet kontors- och servicearbete kommer att ligga i storleksordningen drygt 100 personer per år. En stor del av denna efterfrågan verkar handla om försäljningspersonal. Efterfrågan inom yrkesområdet 'manuellt arbete' (däcksmanskap, byggnadsarbetare-, arbetare inom tillverkning, maskinoperatörer, VVS, montörer, lagerarbetare, städare, osv) förväntas ligga kring 150 personer per år. VVS (isolering, montering, m.m.) är ett område där många företag förväntar sig att rekryteringssvårigheter kan uppstå.

Företagen själva uppskattar att var fjärde anställd är högskoleutbildad år 2007. Den samlade kompetensen om tre år kommer i stort att förbli som idag, tror man, även om andelen som tror på en större andel högskoleutbildade om tre år har ökat något i förhållande till fjolåret. Det är inom branschen bank- och försäkring som man är mest övertygad om att den formella kompetensen kommer att höjas.

Vi tror att för det privata näringslivet som helhet gäller att höjningen av arbetskraftens kompetens i stor utsträckning sker genom att den unga arbetskraften som ersätter de som pensioneras i större utsträckning är högskoleutbildad.

Var fjärde anställd i det privata näringslivet har fortbildat sig under det senaste året. Den högsta fortbildningsfrekvensen återfinns liksom i fjol inom 'vatten och el' och inom finanssektorn. Vi kunde avläsa ett branschöverskridande intresse för att fortbilda sin personal inom data/IT. Vi fann också att den vanligaste formen av fortutbildning var 'enskilda tillfällen'. Som andra i rangordning angavs 'fortbildning på arbetstid', och det tredje – kanske något överraskande – 'fortbildning utanför Åland'. Nätbaserad fortbildning verkade inte inge något större förtroende. Det verkar också finnas en viss skepsis mot läroavtalsutbildning, även om det förekommer som ett underordnat alternativ i alla branscher.

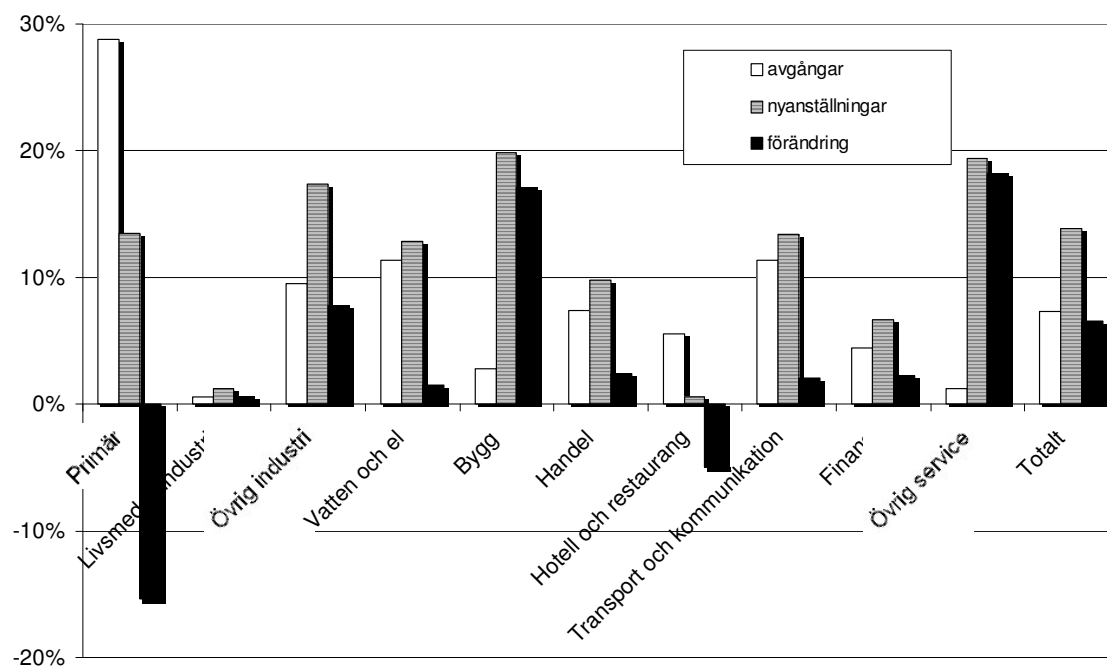
2. Förändringar i arbetskraftsbehovet inom näringslivet på tre års sikt

2.1 Inledning

ÅSUB skickar årligen ut en konjunkturenkät till 220 åländska företag där vi ställer frågor om utvecklingen av lönsamheten, omsättningen, investeringarna och liknande. Från och med fjolårets enkät har vi fokuserat särskilt på företagens kompetensförsörjning i ett treårsperspektiv (se frågorna 12-20 i enkäten, i Bilaga 2). Vi ställde frågor om företagens behov av nyrekrytering, och om vilken kompetens de skulle komma att behöva, under de närmaste tre åren.

Dessutom frågade vi företagens representanter om andelen högskoleutbildade inom företagen och hur de trodde att denna andel skulle förändras under de närmaste åren. Utöver detta ville vi veta om man skulle komma att satsa på fortbildning inom de närmaste tre åren och i så fall vilken form av fortbildning man skulle kunna tänka sig att satsa på.

Figur 1. Förväntade förändringar i antalet anställda på tre års sikt, efter bransch (procent i förhållande till nuvarande personalstyrka)

Källa: ÅSUB:s konjunkturenkät 2007

2.2 De förväntade förändringarna i arbetskraftbehovet

Frågan om kompetensförsörjningen inom arbetslivet har blivit allt viktigare i takt med utvecklingen mot en allt högre kunskapsintensitet och en allt större andel avancerad informationsbehandling i olika led inom produktionen i näringslivet.

ÅSUB fokuserar numera i sin konjunkturenkät särskilt på företagets försörjning av arbetskraft och kompetens i ett treårsperspektiv. Vi anlägger två perspektiv på förändringar i arbetskraften; dels ser vi på arbetskraftens förväntade volymtillväxt i det privata näringslivet, dels på det förväntade rekryteringsbehovet. I vårens enkät ställde vi frågor om företagets behov av nyrekrytering, och om vilken specifik kompetens de skulle komma att behöva under de kommande tre åren. Vi ville också veta hur den nuvarande utbildningsstrukturen (andelen högskoleutbildade) inom företagen såg ut och hur de trodde att denna skulle förändras. Utöver detta ville vi veta om man skulle komma att satsa på fortbildning inom de närmaste tre åren och i så fall vilken form av fortbildning man skulle kunna tänka sig att satsa egna resurser på.

Tabell 1. Förväntade förändringar i arbetskraftens storlek på tre års sikt våren 2006 och våren 2007, efter bransch (antal personer och procentuell förändring)

	våren 2006*		våren 2007	
	<i>personer</i>	<i>procent</i>	<i>personer</i>	<i>procent</i>
totalt	511	8	443	7
primärnäringar	-13	-14	-14	-15
livsmedelsindustri	51	15	2	1
övrig industri	36	5	61	8
vatten och el	0	1	1	1
bygg	88	16	100	17
handel	30	3	27	2
hotell- och restaurang	74	21	-17	-5
transport och kommunikation	-126	-3	74	2
finans	19	4	9	2
övrig service	351	34	200	18

*) reviderade uppgifter

Källa: ÅSUB:s konjunkturenkäter 2006 och 2007

Om vi börjar med att granska staplarna längst till vänster i *Figur 1* ser vi att *primärnäringarna* förväntar sig att nettoeffekten av avgångar och nyanställningar under de närmaste tre åren blir en krympt arbetsstyrka (-15 procent). Samma information finns i *Tabell 1* som visar de procentuella förändringarna i förhållande till dagsläget i antalet anställda under de närmaste tre åren, så som de enskilda branscherna förväntar sig dem. Som framgår av *Tabell 1*, fjärde kolumnen, blir det omräknat i antal anställda en minskning motsvarande 14 heltidstjänster. Vi ser också hur dagens pessimism inom branschen i princip är samma dystra framtidsutsikter som branschen hade våren 2006.

Inom *livsmedelsindustrin* förväntas endast några få arbetstillfällen komma till under de närmaste tre åren, i stort sett förväntas nettoeffekten av avgångar och nyanställningar bli en i stort oförändrad arbetsstyrka. Här har utsikterna förändrats jämfört med hur de såg ut våren 2006, då man allmänt förväntade sig en rejäl tillväxt av personalen (15 procent). Inom branschen '*övrig industri*', däremot har förväntningarna om en positiv nettotillväxt (5 procent) våren 2006 ytterligare förstärkts (8 procent).

Som *Tabell 1* visar, förväntas en stark nettotillväxt av andelen anställda inom *byggsektorn*. Av siffrorna att döma verkar det som om byggbranschen förväntar sig mycket goda år framöver. Också här är det fråga om en optimism som håller i sig från våren 2006. Våren 2007 är emellertid optimismen av den storleksordningen att man förväntar sig ett nettotillskott av arbetstillfällen på drygt 100 personer de närmaste tre åren. Vi bedömer att detta kan vara något överdrivna förväntningar med tanke på att den offentliga investeringsvolymen förväntas sjunka åtminstone under det närmaste året.

Handeln förväntar sig denna vår liksom för ett år sedan en svag tillväxt av personalstyrkan på tre års sikt. Branschen är relativt stabil i termer av personaltillväxt så här är inte att förvänta sig några överraskningar. Uttytt i antal arbetstillfällen, tror man på en tillväxt motsvarande 9 personer per år.

I Konjunkturrapporten för våren 2006 gjorde vi bedömningen att *hotell- och restaurangbranschen* själv var alltför optimistisk angående möjligheterna att expandera och anställa ny personal under treårsperioden som låg framöver. I årets enkät har branschens optimism förbytt i pessimism, så att man sammantaget tror på en nedgång motsvarande 5 procent i personalstyrkan under de kommande tre åren. Därmed är 'hotell- och restaurang' vid sidan av primärnäringarna de enda branscher som förväntar sig att deras respektive branscher kommer att minska i termer av personal under de närmaste tre åren.

Inom den åländska ekonomins tyngsta bransch, *transport- och kommunikation*, där sjöfarten ingår, har förväntningarna om en negativ nettotillväxt våren 2006 förbytt i en

viss svag optimism, så att man denna vår förväntar sig en liten positiv nettotillväxt på 2 procent av personalstyrkan under de kommande tre åren (*Figur 1* och *Tabell 1*). Eftersom branschen är så pass stor, innebär det att tillväxten i absoluta termer ändå blir rätt betydande; en expansion motsvarande 74 arbetsplatser.

Inom *finanssektorn* bedömer man att man kommer att se relativt stora avgångar, som behöver kompenseras med nyanställningar. Nettoeffekten väntas bli en tillväxt av personalstyrkan, motsvarande 7 procent och 9 personer per år fram till 2010 (*Figur 1* och *Tabell 1*) visar de procentuella förändringarna i förhållande till dagsläget i antalet anställda under de närmaste tre åren, så som de enskilda branscherna förväntar sig dem.

Branschen '*övrig service*' tror på en tillväxt av dess sammantagna personalstyrka på 18 procent och framstår därmed som den mest optimistiska av alla branscher. Omräknat till absoluta tal motsvarar denna tillväxt 200 personer över den kommande treårsperioden. Som *Tabell 1* visar har dock tillväxtförväntningarna dämpats avsevärt i jämförelse med förra vårens starka optimism.

Tabell 2. Förväntade nyanställningar; antal personer och procentuell förändring, under den närmaste treårsperioden våren 2006 och våren 2007, efter bransch

	våren 2006*		våren 2007	
	personer	procent	personer	procent
totalt	1395	19	1116	14
primär	14	15	12	13
livsmedelsindustri	87	25	4	1
övrig industri	86	12	135	17
vatten och el	10	14	9	13
bygg	144	26	116	20
handel	153	14	108	10
hotell och restaurang	135	38	2	1
transport och kommunikation	208	6	489	13
finans	47	10	27	7
övrig service	511	50	214	19

*) reviderade uppgifter

Källa: ÅSUB:s konjunktrenkäter 2006 och 2007

För det åländska privata näringslivet som helhet kan vi utifrån svaren på vår enkät förvänta oss en tillväxt av arbetsstyrkan om cirka 2,3 procent per år, motsvarande ett nettotillskott av arbetstillfällen på knappt 150 per år, vilket skulle innebära en marginellt svagare tillväxt än den som förväntades för ett år sedan.

Så långt har vi talat om nettotillskottet på arbetskraft. Låt oss också kortfattat anlägga ett arbetsmarknadsperspektiv och se hur företagen själva bedömer att efterfrågan av arbetskraft inom deras respektive branscher kommer att se ut under den närmaste treårsperioden. Var kommer man att behöva nyanställa folk?

Tabell 2 visar det förväntade antalet nyanställningar – rekryteringsbehovet – under den närmaste treårsperioden våren 2006 och våren 2007, efter bransch. De förväntade förändringarna i volymen nyanställningar motsvarar det som kan förväntas ske med det privata näringslivets efterfrågan av arbetskraft under den närmaste treårsperioden. Var kommer den starkaste efterfrågan på jobb att återfinnas under de kommande tre åren? I absoluta termer (antal efterfrågade personer) framstår efterfrågan inom branschen 'transport och kommunikation' som den klart viktigaste. 44 procent av nyanställningarna inom det privata näringslivet förväntas komma inom denna sektor. Detta motsvarar ett rekryteringsbehov om 489 personer under de kommande tre åren. Som vi såg tidigare var arbetskraftens förväntade volymtillväxt inom branschen under de närmaste tre åren inte mer än 2 procent. Det stora rekryteringsbehovet måste således i första hand handla om ersättande arbetsplatser. Avgångarna förväntas tydligen bli stora inom branschen.

En annan bransch där antalet nyanställningar förväntas bli stort i såväl relativa som absoluta termer är branschen 'övrig service'. Denna bransch utgör en synnerligen heterogen del av den privata tjänstesektorn bestående av allt från kvalificerade juridiska tjänster för företag och privatpersoner, till städfirmor. Andelen fåmansföretag (0-9 personer) är ca 95 procent inom sektorn. Det förväntade rekryteringsbehovet är stort; 19 procent av dagens arbetsstyrka, motsvarande 214 personer, men långt mindre än det förväntades bli våren 2006 (*Tabell 2*). Vi bedömer att det förväntade behovet av anställningar – ersättande och nya – inom byggsektorn så som det anges i *Tabell 2* (20 procent, 116 personer) kan vara något överdrivna.

Branschen 'övrig industri' bedöms (till skillnad från livsmedelsindustrin) komma att ha ett stort behov av att rekrytera; ca 135 personer de närmaste tre åren. Ett visst behov kommer tydligen också att finnas inom handeln (108 personer) även om det här i första hand handlar om att ersätta pensions- och andra avgångar. Inom livsmedelsindustrin och hotell- och restaurangbranschen kan man enligt vår enkät tydligen bara förvänta sig att någon enstaka person nyanställs under den kommande treårsperioden.

2.3 Vilken kompetens efterfrågas och vilken blir svår att få tag på?

Vilken kompetens hos arbetskraften kommer det privata näringslivet att efterfråga under de närmaste tre åren?¹ Vår enkät ger vid handen att rederierna under den närmaste treårsperioden kommer att söka anställa nautiskt befäl, i synnerhet maskinbefäl, men också däcksmanskap. Överlag ser det ut som om efterfrågan och bristen på maskinbefäl kommer att vara stor inte bara för de åländska rederierna utan även globalt. En maskinmästarutbildning ser alltså ur det perspektivet ut att i nuläget vara ett gott yrkesval för den studerande.

Tabell 3. Förväntade avgångar och nyanställningar under de närmaste tre åren

	avgångar	nyanställningar	förändring
totalt	673	1116	443
primär	26	12	-14
livsmedelsindustri	2	4	2
övrig industri	74	135	61
vatten och el	8	9	1
bygg	16	116	100
handel	81	108	27
hotell och restaurang	19	2	-17
transport och kommunikation	415	489	74
finans	18	27	9
övrig service	13	214	200

Källa: ÅSUB:s konjunkturenkät 2007

Elektriker och elingenjörer är andra yrkesgrupper som kommer att efterfrågas. Inom IT och bank kommer man att som det ser ut i nuläget söka en hel del personal med kompetens för utveckling, projektledning och programmering.

Det verkar också som om det kommer att behövas ett relativt stort antal försäljare under den närmaste treårsperioden.

En analys av kompetensbehovet på en aggregerad nivå ger vid handen att efterfrågan på de mest kvalificerade yrkesområdena förväntas ligga i samma storleksordning som den låg för ett år sedan. Detta skulle – som *Tabell 4* visar – innebära att man inom det

¹ När vi viktade svaren på frågan om vilken kompetens- och yrkesinriktning man skulle komma att efterfråga (fråga 14 i formuläret) för både företags- och personalstorlek nådde vi en svarsprocent på knappt 60 procent. Avsnittet grundar sig på fråga 14 i Konjunkturenkäten – se Bilaga 2.

privata näringslivet förväntar att man kommer att anställa drygt 100 personer tillhörande kategorin 'experter, specialister och chefer' per år under den närmaste treårsperioden. Till detta yrkesområde hör exempelvis de personer som handhar mer avancerade uppgifter inom IT.

Efterfrågan på personal inom yrkesområdet 'kontors- och servicearbete' ser enligt vår konjunkturenkät våren 2007 ut att minska i förhållande till hur utsikterna tedde sig våren 2006. Också här ser det ut som om efterfrågan kommer att ligga i storleksordningen drygt 100 personer per år. En stor del av denna efterfrågan verkar handla om försäljningspersonal.

Tabell 4. Förväntat antal nyanställda under de kommande tre åren efter yrkesområde, år 2006 och 2007

	2006		2007	
	nyanställda per år	procent	nyanställda per år	procent
experter, specialister, chefer	105	22	106	28
kontors- och servicearbete	205	44	113	30
manuellt arbete	155	33	153	41
<i>totalt</i>	<i>465</i>	<i>100</i>	<i>372</i>	<i>100</i>

Anm.: för en förklaring till vilka underkategorier som ingår i de tre huvudkategorierna se Bilaga 1

Källa: ÅSUB:s konjunkturenkäter 2006 och 2007

Som *Tabell 4* visar förväntas efterfrågan inom yrkesområdet 'manuellt arbete' (däcksmanskap, byggnadsarbetare-, arbetare inom tillverkning, maskinoperatörer, VVS, montörer, lagerarbetare, städare, osv) att ligga kring 150 personer per år, det vill säga på samma nivå som den förväntades ligga för ett år sedan.

Vi frågade också företagen vilken kompetens/yrkesinriktning de trodde skulle bli svårast att få tag på under de närmaste tre åren. Rederierna tror att det kan bli svårt att rekrytera maskin- och däcksbefäl samt IT-kunnig personal. Många av de stora företagen inom den åländska IT-branschen förväntar sig att det kan bli svårt att få tag på exempelvis systemutvecklare och programmerare. Också inom bank- och försäkring förväntar man sig att det kan bli svårigheter att rekrytera den IT-kompetens man skulle behöva.

VVS (isolering, montering, m.m.) är ett annat område där många företag förväntar sig att rekryteringssvårigheter kan uppstå.

Tabell 5. Andel högskoleutbildade efter bransch (procent av alla anställda). Företagens uppskattningar våren 2006 och 2007

	2006*	2007	medeltal 2006-2007
totalt	17	24	20
primärnäringsarna**	14	34	24
livsmedelsindustri	25	23	24
övrig industri	14	15	15
vatten och el	10	10	10
bygg	11	10	11
handel	17	19	18
hotell- och restaurang	10	36	23
transport och kommunikation	13	24	19
finans	35	31	33
övrig service	30	33	32

*) reviderade uppgifter

**) enbart fiskodling. Statistiskt osäkra uppgifter

Källa: ÅSUB:s konjunkturenkät våren 2006 och våren 2007

2.4 Andelen högskoleutbildade

Vad förväntar sig näringslivet beträffande den formella skolningen hos den åländska arbetskraften? Hur stor del är andelen högskoleutbildade i nuläget inom de olika branscherna och hur stor förutspås den vara om tre år?

Som vi kan se av den översta raden i *Tabell 5* uppskattar de privata företagen själva att andelen högskoleutbildade år 2007 ligger kring 24 procent. Det är en betydligt högre siffra än den som vi beräknade för ett år sedan (17 procent). I exakt hur hög grad detta avspeglar en reell förändring är svårt att säga, eftersom våra data bygger på vad som rapporteras i vår enkät och inte kan kollas av mot några register. I detta fall bedömer vi att medelvärdet för de två åren ger en mer rättvisande bild än värdena för de enskilda åren. Vår slutsats är att företagen själva har dåligt grepp om de anställdas utbildningsnivå och att med den metod som står oss till buds kan vi bara få en mycket grov uppskattning av denna variabel.

Vad tror företagen om sin samlade kompetens om tre år? Hur kommer andelen högskoleutbildade att vara då? Som siffrorna i den nedersta raden av *Tabell 6* visar förväntar sig företagen sammantaget – alla branscher – inte någon större förändring i detta avseende. Den allmänna bedömningen är att det i stort kommer att förbli som idag (77 procent). Andelen som tror på en större andel högskoleutbildade om tre år (20 procent) har ökat något i förhållande till fjolåret.

Inom branscherna 'livsmedelsindustri' och 'bygg' tror alla på *status quo*. Ungefär så ser det också ut inom transport och kommunikation; där tror många fler på en minskning av andelen högskoleutbildade än den lilla minoritet som tror på en ökning. Liksom i fjol förväntar sig en majoritet av företagen inom 'hotell och restaurang' att andelen högskoleutbildade kommer att öka (63 procent).

Liksom i vår konjunkturundersökning våren 2006 är det inom bank- och försäkringsbranschen ('finans', i *Tabell 6*) som man är mest övertygad om att den formella kompetensen kommer att höjas. I år tror 100 procent av företagen inom denna bransch att andelen högskoleutbildade kommer att höjas.

Tabell 6. Förväntade förändringar i andelen högskoleutbildade om tre år i förhållande till idag, efter bransch (procent)

	minskad	oförändrad	ökad
totalt	2	77	20
primärnäringsarna*	49	51	0
livsmedelsindustri	0	100	0
övrig industri	0	68	32
vatten och el	0	83	17
bygg	0	100	0
handel	2	89	9
hotell och restaurang	0	37	63
transport och kommunikation	2	80	17
finans	0	0	100
övrig service	5	77	20

*) enbart fiskodling. Statistiskt osäkra uppgifter

Källa: ÅSUB:s konjunkturenkät våren 2006 och våren 2007. Siffrorna har avrundats.

Låt oss alldeles kortfattat kombinera vår information angående förväntningarna om kompetenshöjning med data om de förväntade nyanställningarna som vi fått från vår enkät. På så sätt kan vi göra en mycket grov bedömning av hur efterfrågan på högskoleutbildade kommer att utvecklas. Som framgick av *Tabell 2* kan efterfrågan på arbetskraft under de närmaste tre åren i första hand förväntas komma inom 'byggsektorn' (356 personer) inom 'transport och kommunikation' (682 personer) och inom 'övriga tjänster' (432 personer). Inom byggbranschen förväntade man sig ingen höjning av kompetensen under de närmaste åren, vilket antagligen förutsätter att man kommer att rekrytera folk med samma skolning som dem man har i dagsläget. Samma sak gäller för 'transport och kommunikation'.

Inom 'övrig service' däremot förväntas avgångarna bli relativt sett få, och nyrekryteringen stor, så här kan vi förvänta oss en viss höjning av kompetenskraven. Höjningen av kompetensen inom finanssektorn kan i första hand förväntas komma genom ersättningsanställning för avgångarna som enligt branschen själv förväntas ligga kring 30 per år under den närmaste treårsperioden. Vi tror att detta också gäller för det privata näringslivet som helhet; höjningen av arbetskraftens kompetens sker i stor utsträckning genom att den unga arbetskraften som ersätter de som pensioneras i större utsträckning är högskoleutbildad.

2.5 Fortbildningen

I årets enkät frågade vi också företagen i vilken utsträckning de satsat på fortbildning under den närmaste treårsperioden. Som vi ser i nedersta raden i *Tabell 7* ligger den sammanvägda andelen i stort sett kvar på var fjärde anställd. Den högsta fortbildningsfrekvensen har vi i år liksom i fjol inom 'vatten och el' och inom finanssektorn.

Tabell 7. Andelen som fortbildar sig varje år, efter bransch 2006 och 2007 (procent). Företagens uppskattningar

	2006*	2007	medeltal 2006-2007
totalt	24	25	25
primär	10	34	22
livsmedelsindustri	12	19	15
övrig industri	20	27	24
vatten och el	53	52	53
bygg	13	20	17
handel	22	21	21
hotell- och restaurang	32	19	25
transport och kommunikation	23	25	24
finans	41	30	36
övrig service	36	29	32

*) Uppgifterna för 2006 har reviderats

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter våren 2006 och 2007

I vår utbildningsutredning som publicerades för drygt ett år sedan (ÅSUB Rapport 2006:2) drog vi slutsatsen att hotell- och restaurangbranschen hade den lägsta fortbildningsfrekvensen och grundade oss då på vad enskilda anställda svarat i vår enkät.

På frågan om vilket område företagen tänkte satsa sin fortbildning på kunde vi först konstatera att engagemanget i frågan skiljer sig avsevärt mellan de olika branscherna.² De flesta branscher som har den högsta andelen högskoleutbildade visade sig också ha den högsta svarsfrekvensen på denna fråga; bank- och försäkring, övriga tjänster samt vatten- och el. Det positiva engagemanget i frågan från dessa branschers sida passar väl in med den allmänna tesen vi härledde från vår utbildningsutredning; nämligen att utbildning verkar generera mera utbildning för den enskilde individen.

Inom bank- och försäkring tänker man satsa på att utbilda sin personal i rådgivning, säljteknik, data och i viss mån i ledarskap. Branschen 'övriga tjänster' tänker också satsa på fortbildning i olika former av datakunskap, men också på ledarskapsutbildning och marknadsföring. Inom branschen vatten- och el ligger betoningen på teknik och säkerhet. Allmänt sett kan vi avläsa ett branschöverskridande intresse av att fortbilda personalen inom data/IT.

Vilken *form* av fortbildning skulle man kunna tänka sig för sina anställda? Bland våra nio alternativ på denna fråga (fråga 20, se Bilaga 2) var det klart vanligaste svarsalternativet 'enskilda tillfällen'. Det andra alternativet i rangordning var 'fortbildning på arbetstid', och det tredje – kanske något överraskande – 'fortbildning utanför Åland'. Den nätbaserade fortbildningen verkade inte inge något större förtroende. Tydligt finns också en stor skepsis mot läroavtalsutbildning, även om det förekommer som ett underordnat alternativ i alla branscher utom hotell och restaurang.

² Svarsfrekvensen på denna fråga var 64 procent (viktat med företagsstorlek)

Bilaga 1: Klassificeringar

Yrkesklassificering: Aggregering av huvudgrupperna i *Yrkesklassificeringen 2001*

YI. Experter, specialister, chefer	}	<u>1</u> Chefer och högre tjänstemän
		<u>2</u> Specialister
		<u>3</u> Experter
II. Kontor- och servicearbete	}	<u>4</u> Kontorspersonal och personal i kundservicearbete
		<u>5</u> Service-, försäljnings- och omsorgspersonal
III. Manuellt arbete	}	<u>6</u> Jordbrukare, skogsarbetare m.fl.
		<u>7</u> Byggnads-, reparations- och tillverkningsarbetare
		<u>8</u> Process- och transportarbetare
		<u>9</u> Övriga arbetstagare
		<u>0</u> Militärer)

Branschindelning

1. Primär	}	I. Industri, bygg och primär
2. Livsmedelsindustri		
3. Övrig industri		
4. Vatten och el		
5. Bygg		
6. Handel	→	II. Handel
7. Hotell- och restaurang	}	III. Service
8. Transport- och kommunikation		
9. Bank- och försäkring		
10. Övriga tjänster		

Bilaga 2: ÅSUB:s konjunkturenkät

Konjunkturenkäten - våren 2007

Posta eller faxa! ÅSUB, Pb 1187, AX-22111 Mariehamn; fax 018-19495

Ni har också möjlighet att svara via vår hemsida. Se följebrevet!

Senast tisdagen den 6 februari 2007!

Företag:	Kontaktperson:	Titel:	Tel:
----------	----------------	--------	------

Vill Ni ha Konjunkturrapporten som återrapportering? Ja Nej

Vilken är Er aktuella personalstyrka (omräknat till heltidstjänster)? _____

1. Konjunkturutsikterna i Er bransch kommer om 12 månader att:

ha förbättrats vara oförändrade ha försämrats

2. Kommer Ert företag om 12 månader att ha:

expanderat bibehållit nuvarande storlek minskat eller upphört med verksamheten

3. Hur har omsättningen i Ert företag utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen? (År 2006 var inflationstakten 1,7 procent).

snabbare ungefär lika snabbt långsammare

4. Hur kommer omsättningen att ha utvecklats om 12 månader i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen?

snabbare ungefär lika snabbt långsammare

5. Hur har lönsamheten i Ert företag utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan?

förbättrats oförändrad försämrats

6. Hur kommer lönsamheten att ha utvecklats om 12 månader?

förbättrats förbli oförändrad försämrats

7. Har antalet anställda i Ert företag jämfört med situationen för 12 månader sedan:

ökat varit oförändrat minskat

8. Kommer antalet anställda i Ert företag om 12 månader att:

ha ökat vara oförändrat ha minskat

9. Hur har investeringarna i byggnader och maskiner förändrats jämfört med situationen för 12 månader sedan?

ökat betydligt motsvarar ungefär årligt slitage och avskrivningar minskat betydligt

10. Hur kommer investeringarna att ha utvecklats om 12 månader?

ökat betydligt motsvara ungefär årligt slitage och avskrivningar minskat betydligt

11. Vilket av följande områden kommer Ert företag att satsa på i första hand under de kommande åren (ange endast ett alternativ)

1. investeringar i maskiner och inventarier
2. ökad automatisering
3. nya lokaler eller utvidgning av befintliga
4. expansion genom ökad arbetskraft
5. personalutbildning
6. utveckla marknadsföringen / söka nya marknader
7. produktutveckling
8. ledarskapsutveckling
9. förbättra inköpsfunktionerna
10. rationalisera verksamheten / förbättra soliditeten och resultatet
11. annat, vad? _____

12. Hur många anställda (omräknat till heltidstjänster) uppskattar Ni kommer att finnas inom Ert företag om 3 år? _____

13. Uppskatta antalet nyanställningar (ersättande och nya) under de närmaste 3 åren: _____
Om Ni svarat '0' eller 'inga' på denna fråga, gå direkt till fråga 16!

14. Om Ni planerar att nyanställa under de kommande 3 åren, vilken kompetens/yrkesinriktning hos Era nyanställda kommer Ni att efterfråga mest? _____

15. Om Ert företag efterfrågar en särskild kompetens/yrkesinriktning, vilken tror Ni kommer att vara svårast att få tag på under de kommande 3 åren? _____

16. Hur stor andel högskoleutbildade uppskattar Ni att det för närvarande finns inom Ert företag?

- 0-20% 20-40% 40-60% 60-80% 80-100%

17. Hur tror Ni att andelen högskoleutbildade inom Ert företag kommer att ha förändrats om 3 år?

- ökat oförändrad minskat

18. Hur stor andel av Er personal uppskattar Ni att i nuläget fortbildar sig per år?

- 0-20% 20-40% 40-60% 60-80% 80-100%

19. Inom vilket område tror Ni att Ni främst kommer att satsa på fortbildning/vidareutbildning under de närmaste 3 åren? _____

20. Vilken slags fortbildning/vidareutbildning kan Ert företag tänka sig bekosta under de närmaste 3 åren? (Flera kryss möjliga)

☐ (1) enskilda kortare utbildningstillfällen	☐ (2) tjänst från privat sektor/konsulter	☐ (3) tjänst från offentlig sektor
☐ (4) utbildning för examen/certifiering	☐ (5) fortbildn. på arbetstid	☐ (6) fortbildning utanför Åland
☐ (7) läroavtalsutbildning	☐ (8) nätbaserad utbildning	☐ (9) inget av dessa alternativ

